

LA/Minna Levander

17.1.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 11.12.2017 (TEM/1230/00.04.01/2015)

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS KILPAILULAIN MUUTTAMISESTA**Lausuntopyyntö**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta.

Esitysluonnoksen taustalla on maaliskuussa 2017 julkaistu kilpailulain uudistamista koskevan työryhmän mietintö, joka oli aiemmin lausuttavana. Nyt ehdotettavat muutokset ovat pääpiirteissään sisältyneet tähän työryhmän mietintöön. Mietinnön julkaisemisen jälkeen komissio antoi ehdotuksen kansallisten kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovaltuuksia, itsenäisyyttä ja resursseja koskevaksi direktiiviksi (COM (2017) 142), jonka käsittely on kesken. Lausuntopyynnössä on todettu, että kilpailulain muutosehdotukset esitetään kahdessa osassa. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee antamaan tämän hallituksen esitysluonnoksen jälkeen uuden esityksen, johon sisällytetään ne muutosehdotukset, joilla on kiinteä liityntä direktiiviehdotukseen ja sen lopulliseen muotoon.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että kilpailulakiin lisättäisiin uusi kilpailuneutraaliteettisäännös, jonka mukaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan kunnan, kuntayhtymän, maakunnan, valtion tai niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulisi pitää taloudellisesta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi mm. tarkastussäännösten muuttamista, asioiden tärkeysjärjestystä ja tutkimatta jättämistä koskevan priorisointiperusteen lisäämistä lakiin sekä tietojen vaihtoa ja tietojenantovelvollisuutta koskevien säännösten muuttamista.

Ehdotettavan lain on tarkoitettu tulevan voimaan mahdollisimman pian. Tulevia maakuntia koskevat muutokset on tarkoitettu tulevan voimaan vuoden

LA/Minna Levander

17.1.2018

2020 alusta. Kirjanpidon eriyttämismääräyksen on tarkoitettu tulevan voimaan kuntien, kuntayhtymien ja valtion sekä niiden määräysvaltaan kuuluvien yksiköiden osalta vuoden 2019 alusta.

Esitysluonnoksen tietojenvaihtoa koskevat ehdotukset

Eläketurvakeskus antoi kilpailulain uudistamista koskevan työryhmän muistion lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle toukokuussa 2017 ja viittaa osin kyseisessä lausunnossa todettuihin seikkoihin.

Esitysluonnoksessa on todettu, että nykyisin Kilpailu- ja kuluttajaviraston tietojensaantioikeuksissa ja mahdollisuuksissa vaihtaa tietoja muiden viranomaisien kanssa on merkittäviä katvealueita, jotka ovat omiaan hidastamaan kilpailunrajoitusten ja yrityskauppojen selvittämistä. Esitysluonnoksen mukaan viranomaisilla voi olla tietoja, jotka ovat välttämättömiä Kilpailu- ja kuluttajaviraston yksittäisen toiminnan selvittämisessä ja myös tietoja viraston toiminnan kannalta merkityksellisistä, markkinoiden toimintaan liittyvistä ilmiöistä ja mahdollisista väärinkäytöksistä. Myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitystoiminnassa kertyy tietoa, joka voi olla välttämätöntä toisen viranomaisen toiminnan tehtävien hoitamiseksi.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi kilpailulain 33 §:ää siten, että siinä yhdenmukaistettaisiin tietojenantovelvollisuuden edellytykset riippumatta siitä, mitä kilpailulain vastaista menettelyä Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii. Ehdotetun 33 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän, hankintayksikön, kunnan, maakunnan ja valtion sekä niiden määräysvallassa olevan yksikön tulee toimittaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tietoja salassapitosäännösten estämättä.

Kansallisten viranomaisten välisen tietojen vaihdon laajentamista ehdotetaan lisäämällä kilpailulain 39 §:n 1 momenttiin viranomaisia, joille Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja ja asiakirjoja. Lisäksi pykälän 2 momentin perusteella eri tahoilla olisi velvollisuus luovuttaa tietoja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Kilpailulain 39 §:n 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus luovuttaa tietoja nykyisessä säännöksessä todettujen tahojen lisäksi Eläketurvakeskukselle, poliisille, Rahanpesun selvitykeskukselle, Tullille ja Verohallinnolle.

Edellä mainitun pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus saada viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 3-8 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettua viranomaiselta asiakirja tai tieto, joka on välttämätön kilpailulain 2 luvussa ja 4a

LA/Minna Levander

17.1.2018

luvussa tarkoitettujen kilpailunrajoitusten selvittämiseksi sekä 4 luvussa tarkoitettujen yrityskauppojen valvomiseksi.

Viranomaisten välistä tietojen vaihtoa koskeva säännöstä on muokattu mietinnöstä saadun lausuntopalautteen johdosta siten, että pykälän 1 momentissa yksilöidään ne viranomaiset, joille Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on oikeus luovuttaa tietoja. Eläketurvakeskus on säännöksessä nimenomaisesti mainittu. Pykälän 2 momentin säännös, jonka perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus saada tietoja olisi sidottu sen lainmukaisiin tehtäviin. Tahot, joilta tietoja olisi oikeus saada, on määritelty säännöksessä viittaamalla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 4 §:n säännökseen, jossa myös Eläketurvakeskus on mainittuna.

Eläketurvakeskuksen kanta

Ehdotetun kilpailulain 39 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus luovuttaa tietoja ja asiakirjoja Eläketurvakeskukselle, jos ne olisivat välttämättömiä Eläketurvakeskuksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Eläketurvakeskus osallistuu harmaan talouden torjuntaan yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Eläketurvakeskuksen tehtävänä on mm. valvoa työeläkelakien mukaista vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista (Laki Eläketurvakeskuksesta 2 § 2 mom. 1 kohta). On mahdollista, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tulee ilmi laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan seikkoja, joilla voisi olla vaikutusta työeläkevakuuttamisen valvontaan.

Ehdotetussa kilpailulain 39 §:n 2 momentissa Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus saada julkisuuslain 4 §:n mukaiselta viranomaiselta tietoja tai asiakirjoja. Julkisuuslakia sovelletaan Eläketurvakeskuksen asiakirjoihin vain Eläketurvakeskuksen käyttäessä julkista valtaa (julkisuuslain 4 § 1 momentin 5 kohta ja 2 momentti). Julkisuuslain 4 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella tarkoitetaan myös lainsäädännön perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä tai henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Näin ollen myös yksityisen puolen eläkelaitoksiin sovelletaan julkisuuslakia vain silloin, kun ne käyttävät julkista valtaa (julkisuuslain 4 §:n 2 momentti.).

Eläketurvakeskus hoitaa julkista tehtävää, mutta käyttää julkista valtaa vain tehdessään hallintopäätöksiä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin nojalla. Eläketurvakeskuksen toimintaan sovelletaan julkisuuslakia siten vain tällaisia hallintopäätöksiä tehtäessä.

Työntekijän eläkelain (TyEL) 14 luvussa säädetään tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta työeläkejärjestelmän toimeenpanossa. Voimassa olevien säännösten mukaan Eläketurvakeskuksella ei ole oikeutta luovuttaa tietoja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

LA/Minna Levander

17.1.2018

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole yksilöity, mitä tietoja Kilpailu- ja kuluttajavirasto tarvitsisi Eläketurvakeskukselta. Eläketurvakeskus kerää tietoa työeläkelaitoksilta eri tarkoituksiin, mm. maksutaso- ja eläkemenoennusteiden pohjaksi. Toteutuneita tietoja kerätään myös tilastoja varten. Eläkelaitoksilta saaduista laitoskohtaisista tiedoista kootaan summatilastoja julkaistaviksi. Nämä tiedot eivät liity julkisen vallan käyttämiseen, joten julkisuuslaki ei koske niitä. Eläketurvakeskuksen käytössä olevat tiedot ovat peräisin tai pohjautuvat eläkelaitoksilta saatuihin tietoihin ja olisivat siten saatavissa myös niiltä suoraan.

Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että kilpailulainsäädännön valvontatehtävän toimeenpanossa Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on tarpeellinen, lainsäädännössä tarkasti määritelty oikeus luovuttaa ja saada tietoja muilta viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavilta tahoilta. Eläketurvakeskuksen mielestä esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi yksilöidä, mitä tietoja ja mihin tarkoitukseen Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus saada Eläketurvakeskukselta. Eläketurvakeskuksen mielestä tarvittavat tiedot tulisi ensisijaisesti hankkia suoraan yksityisistä eläkelaitoksista.

ELÄKETURVAKESKUS

Heli Backman

Maijaliisa Takanen